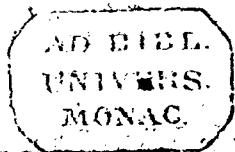

1

n. 119

CERTUM

QVVD

CIRCA DOCTRINAM DOCTORIS ANGELICI

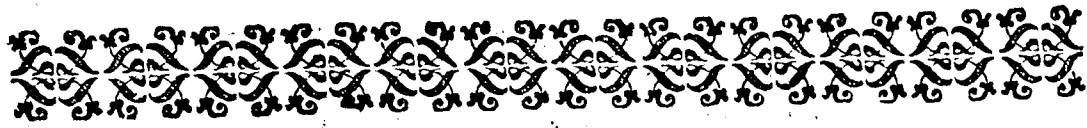
S. THOMÆ AQUINATIS.

Extractum ex quarto Tomo libri intitulati: *Orbis universi Votorum pro definitione pie & veræ sententiæ de Immaculata Conceptione Deiparæ, &c.* à Rff. atque Illustrissimo D. D. Joanne Ludovico Schonleben Carniolo, SS. Theologiæ Doctore, & Cathedralis Ecclesiæ Labacensis in Carniolâ Decano meritissimo, &c.

Hic doctissimus Germanus edidit pro *Mysterio Immaculatæ Conceptionis* quinque Tomos diversos, quorum duo ad manus nostras pervenerunt, impress. Clagenfurti per Georgium Kramer, anno 1659. in 4. Et in tertio, cujstitulus est: *MARIA Mater Dei & Virgo sine macula originali concepta agnoscitur à sacro Ordine Patrum Prædicatorum, & ex eodem Ordine D. Thomas de Aquino Theologorum Princeps cum sua Schola Immaculata Conceptionis assertor ostenditur*; de hoc agit per totum librum expendendo centum loca Angelicæ doctrinæ pro *Immaculata Virginis Conceptione.*

In cujus principio propositis capite 1. & 2. aliquibus præludiis à folio 1. usque 37. pervenit ad caput 3. quod cum speciali protestatione reducit ad quinque Certa, quæ hic transcribemus ad litteram, addendo ex propriis ad finem cujuscumque CERTI hujus doctissimi Scriptoris Orientis, QUID à nobis repertum sit in Occidente, ut Certa ista certiora, imo certissima omnibus reddantur. Qui enim nolunt in sua Schola dare nobis de gratia QUID CERTUM pro puritate Dei Matris, saltem cogentur recipere de justitia hæc CERTUM QUID pro doctrina sui Angelici Doctoris.

Editio Tertia cum additionibus 1664.

CAPUT III.

Immaculatae Conceptionis mysterium stabilitur ex Doctrina Sancti Thomae Doctores Angelici.

Producturus Sanctos & Theologos Ordinis Prædicatorum in favorem Immaculatae Conceptionis, ordior ab eo, qui & Sanctus, & inter suos Theologorum Princeps est; qui per Assertionem suam in hac materia non nihil obscuras & dubias, occasionem dedit quibusdam sequacibus deflectendi ad sinistram. Et quia multa sunt, quæ in utramque partem dixit sive dixisse putatur: ubi nonnulla necessariò præscienda præmisero, illa in medium afferam; & de ipsius demum sententia statuam quod sentio: hac annexâ in facti tutelam quasi necessariâ protestatione, quod istud scriptionis genus, nullius suavis aut impulsu, ex nullo sinistro in PP. Prædicatores affectu (quos omnes in Domino ceu ornamenta Ecclesiæ amplector, veneror, suspicio) aggressus sim, & publici juris fecerim: sed solius veritatis amore (quam in hujus Controversiæ pia sententia me citra dubium arbitror depræhendere) ut quod sine fictione didici, sine invidia proximi communicem. Per hoc verò nolim quisquam sibi persuadeat, me oppositam opinionem impugnare velle: id enim in obsequium S. Apostolicæ Sedis libenter & obedienter caveo; sed quæ producā, ut piæ sententiæ fundamenta stabiliam, imitatus non paucos hujus ætatis Theologos, & Scriptores egregios, qui Mariani honoris zelo animati, in hanc descenderunt arenam.

Certissimum est illud quod in hac brevi Introductione proponitur, scilicet; omnes Assertiones contentas in doctrina S. Thomæ ac materia Conceptionis Virginis MARIÆ esse dubias, incertas, obscuras, vagas & indifferentes, quia sæpe semper loquitur de sanctificatione carnis ante animationem, & aliquando, sed varisimè, de primo instanti animationis. Vnde ejus Commentator Cajetanus ad quæst. 27. tert. part. artic. 2. post alia dicit: Nam absolute loquendo inter illas duas positiones extremas, scilicet quod fuerit sanctificata vel ante infusionem animæ, vel post infusionem animæ, est positio media, quod fuit sanctificata in instanti infusionis animæ: cujus opinionis Auctor hic non meminit, quia tempore suo non erat adinventus; omnibus communiter tenentibus B. Virginem conceptam in peccato originali, & ideo (ut videtur) reprobantibus sanctificationem carnis ejus ante infusionem animæ, ut in hac littera patet. Duo hic dicit Cajetanus: primum, quod Communiter tempore S. Thomæ tenebatur Virginem fuisse conceptam in peccato originali, quod certum est, si h. Communiter intelligatur de sua Schola Thomistica, quæ à suo principio vocata fuit Communis; nam Angelicus Præceptor ab omnibus Scriptoris antiquis solum vocabatur Doctor Communis, sicut Alexander de Ales Doctor Irrefragabilis, Ioannes Scotus Doctor subtilis. Vnde idem erat dicere: hæc opinio est Communis, ac si diceretur: hæc opinio est Thomistarum; ut alibi latissime demonstramus. Secundum dictum Cajetani est, quod scopus hujus controversiæ de sanctificatione in instanti animationis tempore S. Thomæ non erat adinventus, & quod Angelicus Doctor de illo puncto nullam mentionem fecerit, quia solum impugnavit sanctificationem carnis ante animationem; igitur ignorato primo fundamento quæstionis, necesse erat ut omnia alia essent dubia, incerta, & obscura, &c. Quanta hujusmodi sint in libris & opusculis, ex infra dicendis constabit; quanta in sententiis & clausulis, ipsimet S. Thomæ discipuli fatentur; quanta denique reperiatur dissonantia inter manuscripta & impressa quoad verba, ego qui contuli, aliquam fidem præstare possum, ut præsto, innumerabilia extare variata.

Certa

Certa quædam præmittuntur de Operibus Doctoris Angelici.

I. CERTUM est primò S. Thomæ Aquinatis Opera de facto non haberi integra & sincera, prout ab ipsomet Sancto vel scripta vel dictata fuerunt; sed in multis locis depravata, variata, mutilata sunt, quorumcumque tandem sive injuriâ, sive curâ malitiosâ. Certi hujus asserti testes adhibeo. 1. Varias eorundem Operum editiones, quæ sibi ex integro non correspondent. 2. Gravissimorum virorum citationes, & textus S. Doctoris, qui jam in ipsius Operibus non reperiuntur, ut infra non semel constabit. 3. Publica Notariorum testimonia de integris sententiis Immaculatae Conceptioni faventibus expunctis, quæ adhuc in vetustis MSS. Codicibus leguntur, in novis impressis desiderantur; prout infra dicam, cum de Commentariis in D. Paulum tractabo. 4. Ipsomet PP. Dominicanos, quorum alii aliter Opera D. Thomæ in lucem edunt. Anno 1566. prodiit Catena Aurea D. Thomæ, curâ unius Patris Ordinis Prædicatorum, cum duplici Indice ut supra retuli cap. 1 §. 2. anno verò 1612. prodiit eadem Catena Aurea per R. P. F. Cosmam Morelles Prædicatorem Coloniensem Professore, qui utrumque Indicem prætermisit. Plura similia adducam infra §. 26. n. 2. & alibi sparsim. 5. Eisdem PP. Prædicatores, qui fatentur non omnes editiones Operum D. Thomæ similes, integras, & sinceras esse. Ideo prædictus P. F. Morelles in Operum frontispicio præfigit hæc verba: *editio nova, integro Tomo aucta; quamplurimis quibus scatebat mendis, correctâ.* Si cum prioribus editionibus correspondisset, non fuisset opus corrigere. Theologi item Romani Prædicatores in editione Romana anno 1570. in Præfatione ad Lectorem, inquirunt: *Resituiimus locos quamplurimos tam in textu, quam in Commentariis, qui aliis aut inter imprimendum irrepserant, aut etiam impressi non fuerant, &c.* Quæ omnia arguunt de facto non haberi facile D. Thomæ Opera integra & sincera, prout ab ipso sunt scripta.

QVID alteratum, mutatum, atque emendatum fuerit in sexdecim impressionibus diversis Operum S. Thomæ à Correctoribus Dominicanis Anton. Senensi, Anton. Lucino, Barthol. de Spina, Henr. Susteren, Ioan. Nicolai, & aliis; ex ipsorum verbis late demonstratur in libro: *Nodus Indissolubilis utriusque editionis: & post tot correctiones in sola Summa Theologia invenit Pater F. Franciscus Garzia plusquam mille loca depravata, ut ipsomet fatetur in sua recognitione facta ex præcepto sui Generalis anno 1578. P. Ioannes Nicolai in impressione Catene Auree facta Parisiis anno 1657. in folio ostendit speculativè & practicè discurrendo per singulas auctoritates existentes in Catena aurea omnes esse fœdatas, maculatas, corruptas, deformatas, enormes continere corruptelas, undique extitisse adulteratas, mutilas, obscuras, detortas, turpiter & ineptè collocatas, informes, & alia quamplura hujusmodi congerit epiteta, ut videre est in præallegata editione & in libello inscripto: Responsum absque responso &c. à fol. 226. Sed descendendo à communibus ad particularia de materia Conceptionis, in prima impressione Opusculorum S. Thomæ in Expositione salutationis Angelicæ, ut videre est in exemplaribus existentibus in monasterio B. MARIÆ Boom, Patrum S. Brigitiæ in Ducatu Clivensi, & apud Conventuales Colonenses, extant hæc verba: Tertio quantum ad puritatem, quia B. Virgo non solum fuit pura in se, sed etiam procuravit puritatem aliis: ipsa enim purissima fuit & quantum ad culpam, quia nec originale, nec mortale, nec veniale peccatum incurrit. Et sic etiam reperitur in diversis originalibus manuscriptis uno existente in Bibliotheca Regia Parisiensi, num. 590. altero in Monasterio Parcensi PP. Præmonstratensium Lovanii, & alio in Monast. S. Martini Canonicorum ejusdem Civitatis; & altero in monasterio Aquicinctino Benedictorum, & altero existente in Bibliotheca Corfendoneana propè Turnautum, & sic etiam extabat in aliis manuscriptis anno 1436. ut dicit Ioannes de Segoria Canonicus Toleranensis in suis Allegationibus ad Concilium Basileense, & sic etiam allegatur à quatuor Scriptoribus antiquis, ut videre est in Militia & in Monumentis antiquis Conceptionis. Et omnibus his non obstantibus, in modernioribus impressionibus expunxerunt illa verba: Quæ nec originale, dicentes sic: Ipsa enim purissima fuit; quia ipsa Virgo nec mortale, nec veniale peccatum incurrit, vitiantes textum.*

* 2

constituentes incongruam grammaticam. QUID factum fuerit in expositione Epistolæ ad Galatas, jam est persensitum: nam cum in decem impressionibus diversis extarent hæc verba: Virum de mille unum reperi, scilicet Christum, qui esset sine omni peccato, mulierem autem ex omnibus non inveni quæ à peccato omnino immunis esset, ad minus originali vel veniali, excipitur purissima & omni laude dignissima. V. M. A. R. I. A. In editionibus modernis expunxerunt exceptionem, excipitur purissima, &c. Item, in epist. ad Romanos cap. 5. ut constat ex authentico testimonio in Biblioth. Esfortiana, extat originale manuscriptum, ubi sic habetur: Omnes in Adam peccaverunt, unâ exceptâ B. Virgine, quæ nullam contraxit maculam originalis peccati; quæ clausula deest in originalibus impress. Item, P. Ioannes Bromiardus Ordinis Prædicatorum, qui parum post Sanctum vixit affirmat in sua Summa prædicatorum tomo 2. articulo 2. numero 8. folio 318. Sanctum Thomam in 3. partem posuisse sanctificationis excellentiam, quantum ad temporis prioritatem in hoc, quod sanctificata fuit in sua animatione, id est, in conjunctione animæ cum corpore in utero matris suæ & non ante, quia sanctificatio & mundatio fit per gratiam, cuius subjectum est anima: nihil enim est capax gratiæ nisi anima rationalis, &c. Et verba ista modo non reperiuntur in tertia parte. Vide de adulterationibus factis in Operibus S. Thomæ Petrum à Val-leclansa in suo libello de immunitate Cyriacorum Dyatriba 64. & fol. 70. Nolo hic inserere notitiam habitam ex Vratislavia die 24. Octobris anno 1663. circa adulterationem inventam in 3. part. quæst. 27. de Conceptione Romæ in Vaticana, quæ adhuc non nobis constat ex authentico testimonio, vel oculari inspectione.

II. CERTUM est secundo non constare de Operibus D. Thomæ, utrùm omnia verè sint ipsius Sancti, quæ sub eius nomine circumferuntur, vel alterius authoris. Ita dubitatur de Commentariis in Genesim, cum illa S. Antoninus rejiciat, licet Antonius Senensis alia substituerit quæ genuina putat. Dubitatur etiam de Commentariis super libros Machabæorum, uti observavit Bellarminus, & ob id Fr. Stephanus de Sampaio adiecit suas conjecturas quibus probare nititur hæc commentaria esse D. Thomæ partum. Tractatum de Regimine non esse D. Thomæ clarè ostendit Bellarminus cit. Dubitatur de Commentariis in Epistolas Canonicas, quos commendat Fr. Claudius Spineus: alii non agnoscunt. Dubitatur de ipsa Summa Theologica, non de toto, saltem de 2. & 3. parte. Bellarminus cit. Mirum, inquit, est valde quod magna pars primæ secundæ, & secundæ secundæ inveniantur eisdem verbis in primo & tertio libro Speculi Moralís Vincemii Bellovacensis. Addit deinde Vincemium non potuisse haurire doctrinam à D. Thoma, quia Vincemius obiit anno 1256. at S. Thomas an. 1274. sed neque putat credibile, quod D. Thomas partem secundam Summæ ex alio Auctore hauserit. Fr. Franciscus Garzia Ord. Prædicatorum in Universitate Tarraconensi publicus Professor ait ad finem Partium: Apertissimum esse S. Thomam mutasse ex Vincemio ferme omnia, quæ in duobus Codicibus de Vitiis, & virtutibus scripta reliquit. Unde hoc probat? Præcessit enim Vincemius Divum Thomam viginti quatuor annis. Quid inde? an non potuit aliquis alius posterior Divum Thomam, totam Summam compilare partim ex Operibus Divi Thomæ, partim Bellovacensis? Martanellus cum Peruzzino suspicatur nonnulla in tertia parte Summæ, quæ videntur contrariari Immaculatæ Conceptioni, & nominatim quæstionem vigesimam septimam supposititiam esse, & ab aliquo malevolo additam. Movetur ex eo, quia antiqui Scotistæ cum Thomistis disputantes non meminerunt hujus quæstionis: nec Thomistæ in materia Conceptionis B. Virginis afferebant quæstionem 27. tertiæ partis, sed solum in 3. Sent. dist. 3. Hoc argumentum Peruzzini & Martanelli non videtur spernendum, quia sine dubio Thomistæ locum illum ex Summa allegassent, utpote magis notum, & (ut putant) favorabilem suæ opinioni, si tunc in Summa, prout nunc circumfertur, inventus fuisset. Et quia argumentum universale est, potest æquè probare totam Summam supposititiam esse: Universum autem de operibus D. Thomæ annotavit Fr. Cosmas Morellus in hæc verba: In Romana Editione inter Opuscula aliqua dubia; imò nonnulla, quæ plurimorum Doctorem consensu S. Thomæ doctrinam non referunt, extant excusa. Nihilominus eadem ipse

ipse reimpressit in Editione Antverpiana, quæ partim Moguntinis typis excusa est anno 1612. & plura, quæ in Romana non reperiebantur, adjunxit. Quod si igitur ipsimet PP. Prædicatorum dubitant an omnia, quæ sub nomine Doctoris Angelici circumferuntur Opera, genuina sint S. Thomæ, quid alios de iisdem sentire par erit? Puto non malè conclusum iri cum Serrano Episcopo Acernensi: Non solum erit dubium, quid Angelicus Doctor de nostra senserit difficultate, sed dubium etiam erit, quid de illa scripserit. Hæc de Operibus D. Thomæ dubiis benè observanda sunt, ut facilius concludere possimus, quid D. Thomas de Conceptione Deiparæ sive senserit sive scripserit.

QUID circa hoc Certum certissimum sit, non paucis lineis exprimi possit. Præter relata, Expositio super salutationem Angelicam, nullo modo est S. Thomæ, neque super Orationem Dominicam, & idem dico de Opusculis de Articulis Fidei, & de Ecclesiæ Sacramentis, atque super Symbolum. Hæc enim quinque Opuscula sunt Innocentii Papæ III. qui mortuus est antequam Angelicus Doctor nasceretur, quod constat ex quodam originali manuscripto existente apud S. Martinum Lovanii, lit. O. num. 7. Compendium Theologiæ ipsi adscriptum inter Opuscula in ordine 2. est cuiusdam illius discipuli Phrici de Argentina, ut ex testimonio Dominicanorum adducit P. Philippus Labbe in libro de manuscriptis Galliæ fol. 427. & 456. Quod scriptum in quatuor libros Sententiarum ad Annibaldum non sit S. Thomæ, sed cuiusdam Annibaldi Carmelitani, est per se notum, ut constat ex originali servato Parisiis apud PP. Carmelitas, & hoc ipsum fuerunt PP. Ioannes Bunderus & Guilielmus Carnificis Ordinis Prædicatorum, in Bibliotheca manuscriptorum Belgii, licet Auctorem non faciant Carmelitanum sed Dominicanum; sed hoc parum nobis refert, cum constet non esse S. Thomæ. Quæstiones quodlibetales esse alicujus sui discipuli; satis liquet ex quadam auctoritate P. Ioannis de Tabiena in Summa sua, fol. 734. verbo Feria num. 13. Sed cum ista Quodlibeta referantur ab Egidius Romano inter opera S. Thomæ, res manet dubia, constat tamen quoad dispositionem fuisse variata, nam impressa procedunt per Articulos, originale Corsendoncanum manusc. per Quæstiones, & alterum existens apud Hieronymianos Maritenses per Alphabetum. Expositio super Apocalypsim est Guilberti Porretani. Expositio super Psalmos videtur esse P. Reginaldi. Quod Catena Aurea sit F. Pontii Carbonelli Ordinis Fratrum Minorum & Magistri S. Ludovici, satis probabiliter ostenditur in Opusculo de Iudicio Salamonis. Quod Sermones impressi non sint S. Thomæ, quasi evidenter deducitur ex originali existente in Monasterio Florensensi, propè Namarcanum. Expositiones in Matthæum & Joannem impress. neque in unico verbo conveniunt cum expositionibus manuscriptis existentibus in Bibliotheca Corsendoncana, sub nomine S. Thomæ, ut videre est in Nodo Indissolubili secundæ impressionis à fol. 692. ex Nomenclatoribus Dominicanis PP. Guilielmo Carnificis & Ioanne Bundero & duabus aliis legendis seu vitis S. Thomæ scriptis à trecentis & amplius annis. Opuscula: De humanitate Christi atque De Natura Verbi, item tractatus: De Actionibus & Operibus Naturæ, ac opusculum: De æternitate mundi ostenditur non esse Angelici Doctoris. Et ne discurremus per singula, in Historia edita à P. Humberto & scripta post Canonizationem S. Thomæ solum referuntur viginti quinque ejus opera; & eadem serè refert Petrus Rogerus, postea Summus Pontifex Clemens VI. qui scripsit ad annum 1324. In vita S. Thomæ manuscripta apud Canonicos rubræ Vallis propè Bruxellas, cap. 56. extat catalogus Operum S. Thomæ, & solum adducuntur viginti Opuscula, cum tamen impressa sint hodie septuaginta tria. P. Paulus Soncinas anno 1488. ipsis mandavit Opuscula S. Thomæ Mediolani apud Benignum & Joannem Vintonium Fratres, & solum adduxit quadraginta novem & anno 1508. Venetiis fuerunt excusa septuaginta tria; spatio igitur viginti annorum creverunt viginti quatuor Opuscula. Item, in prædicta vita ponuntur initia Opusculorum & collationata cum impressis aliqua correspondent; sed alia minime, ut videre est in Nodo Indissolubili secundæ impressionis à pag. 694. Primus Pater Ordinis Prædicatorum, vocatus Didascalus, qui recollectit in uno tomo illa septuaginta tria Opuscula, quatuor solummodo affirmat esse de certo Angelici Doctoris. P. Bunderus ad annum 1560. invenit esse centum & tria opera omnia, & jam excreverunt ad centum septuaginta; unde autem facta fuerit tam ingens multiplicatio, ipsi videant. Hoc unum didici ab ipsismet Nomenclatoribus Dominicanis Senens, Pio & aliis, quod multa Opera quæ erant cuiusdam Thomæ Anglici, facta fuerunt Thomæ Angelici per solum additionem unius litteræ, ut ex ipsorum testimoniis latius videtur in Radiis Solis Veritatis.

asserri sufficiens probatio est ipsorummet PP. Prædicatorum confessio, illis verbis paulò ante adductis expressa: *Vel ipsemet Commentator vivens emendaverat, & si viveret emendasset.* Quibus non solum fatentur PP. Dominicani; quod si de factò Sanctus Thomas viveret, aliqua in suis operibus emendaret; sed etiam, quòd dum vixit, actu aliqua emendaverit: ut proinde verosimile sit libellum Retractationum D. Thomæ, de quo Joannes Vitalis mentionem facit, suppressum esse, in quo (ut ait Serranus ex citato Vitali) *in particulari retractabat opinionem, quam docuerat contra Immaculatam Virg. Conceptionem.* Hoc ego sic intelligendum putem, quòd se melius explicuerit ubi videbatur contrarius esse piæ opinioni; licet nusquam verè contrarius fuerit, ut deinceps ostendam. Cùm ergo ille libellus amplius non comparet, videtur ab aliquo suæ opinionis tenaci suppressus esse. Præterire hoc loco non possum, quòd B. Ludovicus Beltran Ordinis Prædicatorum non solum de S. Thoma, sed etiam de aliis SS. Patribus pronuntiavit apud Vincentium Antistium. Ait enim: *Omnes antiqui Patres, si modo viverent, dicerent scriberentque id, quod & nos sentimus de Immaculata Regina cæli Conceptione.* Et si Cajetanus consequenter loqui velit (uti notarunt Ambrosius Catherinus, & Joan. Bap. Lezana) hoc ipsum fatebitur, paritate argumenti inductus. Nam cùm D. Thomas docuerit: *Chricus etiam si se defendendo interficiat aliquem, irregularis est, quamvis non intendat interficere, sed seipsum defendere.* Cajetanus in Commentario ad hunc locum advertit valde bene: *Novo jure in Clem. un. de homici. statutum est; quod is, qui aliter mortem evitare non valens, suum occidit invasorem, irregularis non est: quæ lex si tempore Auctoris extitisset, non scripsisset hoc Auctor.* Resolutio ista pluribus materiis applicari potest; & debet in particulari cùm quæritur de Conceptione Deiparæ, quam si negavit aliquando D. Thomas Immaculatam, quando non fuit lex, & præceptum Ecclesiæ de illa celebranda, uti nunc est; jam nobiscum assereret fuisse immaculatam & Sanctam, propter legem celebrandi Festi Conceptionis, *quæ lex si tempore Auctoris extitisset, non scripsisset hoc Auctor,* quòd putatur scripsisse contra Immaculatam Conceptionem, & melius se explicuisset.

Q V I D Angelicus Doctor S. Thomas de Aquino ageret, si nunc viveret, an retractaret suam opinionem, videndo piam sententiam receptam ab universali Ecclesia, suffultam auctoritate Apostolicâ, favoribus & gratiis ampliatam, & ab omnibus Doctoribus defensam; est opinio plurimorum Doctorum, quod sic, assignando ad hæc plurimas & fortissimas rationes ex doctrina ejusdem Doctoris Angelici, & inter ipsos P. Bartholomæus de Medina Ordinis Prædicatorum in tertia parte Divi Thomæ, &c. sed ad omnia respondent Patres Dominicani, hoc esse divinare non obstante quòd plerimi dicant (& quidem gravissimi Auctores) apparuisse eundem Doctorem Fantino Episcopo Patavino, & dixisse illi: Scias Domine Episcope, quòd quando talem opinionem posui, habui respectum ad divinum statum, quo B. Virgo peccatum originale contrahere debuerat, nisi per Filium suum fuisset præservata: Sed Dei Filius Matrem suam ab originali macula præservavit. Sed ad hæc omnia facillimum habent responsum Patres Dominicani; de revelatione dicendo, quòd nensit vera, sed falsa, ficta & chymica. Ego vero solum dico quòd, ut Dominicanus, non se retractaret, quia nimis adhaerent suæ opinioni, & plaris faciunt illam quàm auctoritatem Ecclesiæ & Doctorum; sed ut Sanctus & tam humilis, sine dubio se retractaret; videndo quòd Ecclesia & serè universus Orbis sit in hanc sententiam tam propensus; & sic concilio utramque sententiam.

Ad Majorem Dei, Virginis Immaculatè Conceptionis & Angelici Doctoris S. Thomæ de Aquino gloriam.